

Sz. k. Pozsony városa erdőségeinek leírása.

Pozsony városa mint az alábbi táblázat mutatja közel 6000 cat. hold erdőséggel bír.

Pozsony sz. kir. város erdőségeinek tértáblázata tekintettel az ott uralkodó fajok elegy-arányaira.

A Pagony neve	Az alábbi fajok elegy-aránya							Térnagyság 1600 □ öles cat. holdak- ban	
	Tölgy.	Bukk.	Erdői-fenyő.	Kőris és szil.	Nyár, fűz- és égerfák	Áktász	Szederfa.	hold	□ öl.
Városerdei									
Főerdő	0.38	0.59	0.03	—	—	—	—	2476	224
Kálváriahegy	—	—	1.0	—	—	—	—	11	19
Ramgert erdő	1.0	—	—	—	—	—	—	—	87
Steinsatz és Vogelfang	1.0	—	—	—	—	—	—	6	900
Kórházi	1.0	—	—	—	—	—	—	6	72
Örmesteri	—	—	1.0	—	—	—	—	8	1288
Lamacsi									
Főerdő	0.30	0.70	—	—	—	—	—	1255	254
Matzengrund	—	—	1.0	—	—	—	—	3	1466
Timler	—	—	1.0	—	—	—	—	4	322
Szamárhely	—	—	1.0	—	—	—	—	10	126
Adófold és Özföld	1.0	—	—	—	—	—	—	189	372
Malomvölgy	—	—	—	—	1.0	—	—	—	668
Prácsai									
Hegyi erdő	0.60	0.25	0.15	—	—	—	—	255	1011
Karlovi-Hay	0.60	—	—	0.25	0.15	—	—	45	1297
Teichremisz	—	—	—	0.6	0.4	—	—	24	314
Ligeterdei									
Pötschen	—	—	—	0.12	0.60	0.28	—	329	712
Ligethidi öntvény	—	—	—	0.1	0.8	0.1	—	31	420
Ó-Liget	—	—	—	0.33	0.38	0.29	—	314	128
Városvölgyi liget	—	—	—	0.50	0.27	0.22	0.10	137	1386
Grichenau és Geldschatzl	—	—	—	—	1.0	—	—	45	1145
Malomliget	—	—	—	0.3	0.5	0.1	0.1	77	1395
Téglaliget	—	—	—	0.5	0.4	0.1	—	62	372
								Az összes erdőter 5292 1175	

Ez részint mint szálerdő 100 éves, részint mint sarjerdő 5, 30 és 50 éves fordában kezeltetik.

A klíma egyáltalában szelid és a fanövésre, melyet a kései fagyok csak némely völgyekben károsítanak — igen kedvező.

A földtéri viszonyok különbözők. A földtér egyenetlenebb része azon előheggyekkel van összefüggésben melyek a Dunától keletnek húzódva a kárpátok messzeterjedő heglánczolatának kezdetét képezik.

Az erdőség nagyobb részét egy fővölgy két egyenlőtlen részre osztja t. i. a déli — úgynevezett Városerdei — és az északi vagy is Lamacsi pagonyra.

A városerdei pagony kitünőbb magaslatai: a nagy Borshegy, a nagy Bükkös és a Zergehegy, mind alig 1000 lábnyi magasak a tenger színe felett.

A Lamacsi pagony legmagasabb pontja a nagy Somhegy mely azonban a három előbbinél alacsonyabb.

A Városerdei pagony általjában egy nyugatról délfelé vonuló hegyen terül el melynek déli és északi, többé kevésbe meredek lejtőit különféle hegyzugok szaggatván meg, úgy a szállítást valamint a megjárást nehezítik.

Az egyedüli kőzet gránit mely néhol gnajszba megy által és több helyütt kisebb sziklacsoportokban tűnik elő, különösen a Krammi kőbányában hol az burkoló- és épület kövekkül töretik. Elmállása által a déli lejtőkön kavicsos homokos és meglehetősen száraz, az északiakon azonban üde, mély, erőteljes és helyenként kötő síkértalajt ad mely az által, hogy a lombalom gereblyélés majd soha sem történik még tetemesen nyer.

A városerdei pagony néhány évtized óta vízhiányban szenved s még magának a híres Richard abbénak sem sikerült bőforrásokra akadni.

A déli lejtőkön a tölgy, az északiakon a bükk az uralkodó fanem. Mind a két fanem gyertyánfával elegyesen jön elő.

Ezenkívül egyenként találhatunk: jávorok hársak, szilek, kőrisek valamint a barkóczagalagonya a nyír- és rezgőnyárfa a kecskefűz; a kevés túlevelűek u. m. az erdei-, fekete-, sima-, vörös-, lúcz- és je-

genyefenyőket a megfelelő helyekre csak az utóbbi időben ültették s azóta a nagyobb mérvben eszközlött ebbeli ültetések is jó növésnek örvendnek.

A nagy Weidritz völgy alján jókora területen 5—20 éves mez-gés éger kulturák vannak melyek, mivel a talaj rájuk nézve igen kedvező, nagyon szépen fejlődnek.

A városerdei pagony kizárólag mint szálerdő kezelteván, vág-ható állabjaiban kitünő szerszám — és tűzifát szolgáltat. Különös figye-lem fordítatik arra, hogy minden egyes darab a legezészerűbb fel-használás mellett a legmagasabb áron értékesítessék; sikerült is a vágható tölgyállabokból több mint 40%-ot épületi és szerszámfául kü-lönösen szőlőkarokul értékesíteni. Sokkal csekélyebb kelete van a bükk — és gyertyán-szerszámának minthogy ezeknek e környékben lakó feldolgozói, a hasonnemű tűzifa rendkívüli magas ára miatt, más vidékbeliekkel nem versenyezhetnek. Hasonló figyelem fordítatik a fa szétválogatására a városi faraktárban is hova majd minden felhaszná-landó fa behordatik.

Meglepőleg sok mellékhasznat hajtanak a legnagyobb szorga-lommal és célszerűséggel végbevitt gyéritések.

Azon körülménynek, hogy Pozsonyban még a fél hüvelknyi vastag fának is aránylag jó ára van, köszönhető nem csak a valóban meglepő jövedelmi eredmény, hanem a fiatalosok, rúdgesztesek és kö-zelvágható állabok egy formasága és jó zárata is. A gyéritésnél kü-lönösen a csekélyebb becsü fanemek u. m. a kecskefűz, a rezgönyárfa, a hárs és mindazok melyek előnyösen magasabb korig fen nem tartha-tók, a menyiben a zárlat engedi, vagatnak ki.

A vágható állabok ujbolitása a mennyire lehetséges természetes uton vetény- és vigályvágások által történik.

Az ujbolitási időszak 7—10 évre terjed. Ott hol a vetényvá-gás célhoz nem vezet, az ujbolitás mesterséges uton történik. Jelen-leg már egy tisztás sincsen.

Azon erdőtérek, melyeken az eddigi fanem a talaj minősége

miatt előnyvel többé nem tenyeszik, letaroltatnak, és lúcz-, erdei-, fekete vagy vörösfenyővel ültetnek be.

A szükséges plánták a gondosan ápolt két faiskolából vétetnek és 2—3 éves korukban ültetnek ki.

A városerdei pagonyt semminemű szolgálat nem terheli, s a fa-fuvarosoknak is csak azon korosabb állabokban engedtetik meg a legeltetés melyekben ez által semmi kár nem történhetik.

A **Lamacsi pagony** földterületére és talajára nézve hasonlít némileg a városerdei pagonyhoz.

A mi az állabviszonyokat illeti megjegyzendő, hogy itt különösen az északkeletnek fekvő részekben, a tölgy és bükk mellett kivált a rúdgesztesekben, részben a gyertyán is uralkodik.

A többi fajok itt is valamint a városerdei pagonyban részint természetes, részint mesterséges tenyésztés folytán jönnek elő.

Ezen pagony állabjai, fájdalom, nem bírnak annyi épületi és szerzőfának való törzszsel.

Ezen körülmény oka abban rejlik, hogy a Lamacsi pagony maiglan is az annyira alkalmatlan legelő és faizási szolgálat terhe alatt szenved, és hogy ezelőtt a Lamacsi urbéreseknek azon esetben ha fa szükségletüket az elnyomot és zöld rudak, valamint a vágásokban lévő száraz ág és hulladék fával nem fedezhették, megvolt engedve a korosabb fák alsó ágait is levagdalni.

Az utóbbi években a Lamacsi urbéresek által felhasznált fa, évenként körülbelül 800 kétfogatu szekér, 4 hüvelyknél vékonyabb, ág és gyéritési fát tett.

A mi ezen pagony kezelését illeti, az hasonló a városerdeihez, csak hogy itt azon állabokban melyeket kizárólag, a 100 éves korig tetemes növedékesztés nélkül fen nem tartható gyertyán képezi, a tarvágás kísértetett meg, még pedig a legjobb eredményel.

Szabályszerű gyéritések a Lamacsi pagonyban csak az utóbbi 3 évben és csak is kísérletkép eszközöltettek, mivel az előtt azon téves nézet uralkodott, hogy az uradalom a fenálló szolgálat miatt ezen erdőjavítást s egyszersmind mellék használatot igénybe nem veheti.

Az állabok ujbolitása e pagonyban is részint természetes uton vetényvágások által, részint mesterségesen, ültetés által eszközöltetik; a szükséges lomb- és tülevelű plánták két kis faiskolában neveltetnek. Az ültetéseket mindenütt óhajtott siker kíséré.

A Steiergrund és Prácsai hegyerdő szinte halmos területen fekszik, az egyedüli kőzet itt is a gránit.

A talaj kevésbbé termékeny mint az előbbi pagonyokban, sőt némely helyen félreismerhellen erőtlensége miatt a tölgy tenyésztésére többé nem alkalmas.

A uralkodó fafaj a tölgy mely 50 éves fordában sarjerdőkép kezeltetik.

Az ujbolitás részint sarjadzás részint természetes vetényülés által történik, az itt ott találtató hézagok beültetnek; e tekintetben a Prácsai igen jól sikerült lúcz- és erdeifenyő ültetvényekkel bir.

A szükséges plánták nevelésére mind Steiergrundban mind a Prácsai hegyerdőben faiskolák vannak.

Mind a két erdő rész majdnem kizárólag csak tűzifát és csak kevés és csekély szerszámfát szolgáltat.

A városi erdő rész második nem kevésbé értékes részét képezik a többnyire Duna-melléki ligetek.

Fekvésök majdnem kizárólag lapályos, és csak ritkán öntetnek el a Duna árvize által.

A talaj alját mindenütt folyamkavics képezi, melyet néhol csak egy pár hüvelyknyi, másutt pedig több lábnyi magas homok és iszap üledék fed; minek következtében a talaj mélyrétegűségére és termékenységére nézve felette változékony és néhol meglepőleg rögtöni átmeneteket mutat, annyira hogy némely helyen a legnagyobb szorgalom, költség és fáradság daczára sem lehetet kielégítő ültetéseket eszközölni.

Az urolkodó fafajnak a mélyebb rétegű talajon a kőris, a szil, jávorok és tölgyek, elegyesen hárszal, rezgő-, fehér- és feketenyárfával

mezgés- és hamvas- égerrel és fűzekkel; a sekélyebb talajon pedig az evvel beérő lágy fanemek honosak.

Az akász különösen újabb időben tenyésztetik nagyobb mértékben; az erdeifenyővel is tétettek kísérletek.

Az összes ligeterdőség, kivéve az új és alacsonyán fekvő fűzekkel benőtt áradványokat, 30 éves fordában sarjerdőkép kezeltek és egy 1851-ben felállított rendszer alapján arányos vágatokban használtatik.

Ezen gazdászati rendszerbe azonban nincsenek befoldolva az előbb említett fűzekkel benőtt áradványok, melyek fonó vesszőnek gúzsoknak és pözseknek, 3—5 éves fordában sarjerdőkép kezelve használtatnak.

A fa vágása és szállítása, az áradások és a tuskóhajtások megsértésének kikerülése végett, lehetőleg a téli hónapokban történik.

A fa feldolgozásánál itt is figyelem fordítatik arra, hogy a szerszámfának alkalmas darabok tűzifául ölbe ne rakassanak.

Ezen köris, szil, jávor és tölgy szerszámfák különféle vastagságban kiválogatva, köbözve, és meghecsülve a pozsonyi fakereskedők kerekgyártók és a szomszéd Mosonymegyei villacsínálók és kerekgyártóknak árverés útján eladatnak.

A néha igen vastag lágycsák különféle épületi és szerszámfát szolgáltatnak és kisebb részletekben kádárok és gyufakészítők által is feldolgoztatnak. A többi tűzifának feldolgozva szinte a városi faraktárba szállítatik.

A 4 hüvelyknél vékonyabb galy- és rözsefa pedig 3 láb hosszú és 1 láb átmérőjű nyalábokba kötve, százanként árverés útján, a vágásban eladatik.

A gyéritések a ligetben arra szorítkoznak, hogy a legközelebb vágás alá kerülő állabokban valamint a fiatolosokban is a sövényfonásra igen alkalmas cserjefák kivágnak és egész hosszúságukban 12—15 hüvelyknyi vastag nyalábokba kötve elárvereztetnek.

A városi ligeterdőben 1857 óta a legfényesebb eredménnyel végbevitt ültetések megérdemlik, hogy itt bővebben tárgyalassanak.

Hogy egyrészt Pozsony városa vagyontalan lakóinak alkalom

nyujtassék tüzelő fajok egyrészét törvényes uton megszerezhetni s e mellett kapásnövények termesztésére alkalmas erdőtereket jutányos bérért ideiglenesen használatba vehetni; másrészt pedig, hogy az akkoriban terjedelmes és részben most is meglevő majdnem kizárólag: som, bangita, galagonya, kökény, borbolya, kutyabenge, hólyagfa, fagyal s a t. bokrokkal benőtt csepőtéket rövid idő alatt jövedelmező fa állabokká lehessen átalakítani, anélkül hogy ez által a városi pénztár terheltebbé, — a városi erdőhivatal a Magyar-Óvári uradalom példáját követve, hol már mintegy 30 éve ez irányban a legsikeresebben működnek, elhatározza a fennebb említett semmit sem jövedelmező csepőtéket az által változtatni át jövedelmező állabokká, hogy ezen téreket $\frac{1}{4}$ holdnyi részekre osztva, nagyobbrészt pozsonyi vagyontalan lakosoknak az alább elősorolandó feltételek mellett, kapásnövények termesztésére ideiglenes használatra kiosztá, tartozván az illető felek a kiosztott téren nem csak a bokrokat s egyéb cserjét kivágni, hanem egyszersmind ezek tuskóit és gyökereit, valamint a még található többé nem sarjadzó vén tuskókat is kiirtani.

Azon körülmény megfejtésére, hogy az utóbbi időben vitt vágások által erőteljes gyökér és tőhajtásból eredt állabok helyett csak a fenn említett haszonnélküli csepőték jöttek létre, megjegyezendő:

1. hogy az utóbbi időben fejsze alá került állabok 50—80 éves nyárjasok és fűzesek lévén, nem voltak többé képesek erőteljes tő- és gyöksarjakat hajtani.

2. hogy ezen magas koruknál fogva nagyon gyér állabokban még jóval ezek letarolása előtt, a vén törzsek között a fenn elősorolt cserjék telepedtek meg, melyeknek magvai részint madarak, részint az akkoriban gyakori áradások által jutottak oda.

Ezen magvak a nagyobbrészt erőteljes talajban tökéletesen megfelelő csirágyra találván, a fejlődő növényké a vén gesztek oltalma alatt vigan fejlődtek, megnöttek, magot hoztak s fajukat szaporiták. Így származtak azon sűrűségek melyek az állabok letarolása alkalmával bár töbül kivágva, buja tő- és gyökékhajtásaikkal a vén tuskók itt ott mutatkozó hajtásait egészen elnyomták.

A fiatalosok ily siralmas állapota alulírottat 1857-ben arra bírta, hogy az előde által bár igen is tökéletlenül kezdett állabátváltoztatást, minden tehetségében álló eszközökkel, e téreknek ideiglenesen mezőgazdasági célokra való használata által foganatosítsa.

Az első két évben ez csak kis mértékben történhetett mert a közönség nem bízván a fáradságát jutalmazó termésben, nagyobbyszerű irtásokra vállalkozó nem találkozott, azonban az irtási- és bérföltételek könnyítése, emberséges és részrehajlatlan bánásmód által sikerült oly számos vállalkozót ez átalakításra megnyerni, hogy 1858. év óta a ligeterdő különböző részeiben több mint 400 hold hasztalan csepötte, változtatott át jó jövedelmet ígérő állabokká, melyeknek jövendő czélszerű újbolitása is biztosítottnak tekinthető.

Más mint a leirt uton lehetlen lett volna oly fényes eredményhez jutni, mert ha az átváltoztandó csepötés téreken a cserjék és ezek gyökereinek irtása napszámban történt volna, az annyiba kerülendett, hogy ezen tetemes előköltések kamatos kamattal, az egykori terméssel összehasonlítva, valószínűleg semmit sem jövedelmeztek volna; és továbbá mert ha ezen több ezerekre menő költségek engedélyezve is lettek volna, lehetlen lett volna a szükséges munkaerőt előteremteni.

Ezen művelési módnak még azon fontos előnye is van, hogy az által a város vagyontalan lakóinak, — kik a szükséges tűzifát ennek rendkívül magas ára miatt alig, vagy csak nehezen szerezhetik meg, — alkalom nyújtatik tűzifaszükségletüket az irtványok úgy is nehezebben értékesíthető cserje- és redves tuskófájával jogos uton fedezhetni.

Nem kevésbé fontos körülmény az is, hogy ezen térek 2—3 évig kapásnövények tenyésztésére használtatván, több száz, sőt ezer mérő burgonyát és tengerit szolgáltatnak, minek pénzbeli jövedelme közvetve szinte a városi közönség javára szolgál; a városi pénztár pedig az ámbár csekély haszonbérből annyi, sőt néha több jövedelmet is húz mint a mennyibe ezen térek művelése kerülni szokott.

Ezen művelési rendszer mi módon való kivételét legyen szabad a következőkben elmondani:

A nyár folytán a fennebb említett okok miatt átváltoztatandó

térek felkerestetvén, ezek lehetőleg $\frac{1}{2}$ holdnyi darabokra osztva czövekkel jelöltetnek ki, melyeken a darab száma van jegyezve; azonkívül a sűrűségben átvonuló határvonalak, könnyebb föllelhetés végett, a cserjétől kitisztítatnak.

Ezek után közhírré tétetik, hogy mindazok kik ilyen művelés által átváltoztatandó téreket irtás és ideiglenes használat végett átvenni szándékoznak, magokat az erdőhivatalban nevök és lakasuk bejegyzése végett jelentsék, mely alkalommal egyszersmind tudtúl adatik a művelendő térek kiosztásának határnapja.

A kiosztás az alább elősorolandó föltételek felolvása után a jelenlevők közt sorshúzás útján történik.

Mindazok kik az előbbi évekről, mint részleteik megmunkálásában hanyagok vagy engedellenek ösmeretese az erdőszeti személyzet előtt, a sorshúzástól kizáratnak.

A sorshúzás előtt mindenki köteles, beirási díj fejében 10 új krt lefizetni, miből a részletek kijelölésének és elhatárolásának költségei fedeztetnek.

A sorsolás bevégezte után a vállalkozók neve és lakása bejegyeztetik, s mindenik azon részlet számát kapja melyet húzott s melynek előmutatása mellett a pagonyász neki az illető darabot kimutatja.

A felek a nekik kijelölt darabokat rendesen a következő öszön és tavaszon szokták irtani és megmunkálni, csak a hanyag gazdák vagy olyanok kiknek idejük nem volt, halasztják ezt a jövő év telére, de ez által a földnek első évben való ingyen használatától el is esnek.

Minden cserje- tuskó- és gyökérfát valamint a netalán találtató vastagabb törzsek 2 hüvelyknél vékonyabb ágait galyait s a rüzsét eddig ingyen kelle a vállalkozóknak átengedni.

Hasonlóul jónak látszott a részletek használatáért az első évben a felektől semmi bért sem követelni, egy részt hogy kedvező föltételek által több munkaerő biztosítassék és e művelési mód jobban megkedveltesék, más részt hogy a felek valóban terhes munkájokért némiképp kárpótolva arra ösztönöztesse, hogy részleteiket minden gyökértől és aszattól szorgalmasan megtisztítsák.

Ha azonban valamely vállalkozó egy év lefolyta alatt részletét legalább nagyjórészt ki nem irtotta és tökéletesen meg nem munkálta, úgy az illető darab a következő ősön oly egyénnek adatott által, ki mint szorgalmas és biztos munkás volt ismerve.

Az így megművelt tér azután, jövő ősszel vagy legkésőbb jövő tavasszal, famaggal bevettetik vagy faplántákkal beültetetik.

A favelésnél mely sorokban történik arra kell ügyelni, hogy ezek eléggé láthatók legyenek nehogy a felek későbbi saját, kapásnővényekkel való, sorközi vetések alkalmával azokat megközelítsék, vagy épen feldőlják; ugyanazért czélszerűnek találtatott a favelés céljából húzott barázdák két oldalán képződő földhányást egy oldalon jelül meghagyni, s a földet csak a másik oldalról a mag eltakarására fordítani.

Újabb időben a vetéssorok az által is szoktak megjelöletni, hogy azokba 1—2 ölnyi távolságra nagyobb faplánták ültetnek.

Az utóbbi években a vetéssorok távolsága 3—4 lábnyi volt; a tapasztalás azonban azt mutatta, hogy ezen sortáv az ültetvényeknél igen csekély, mert különösen az ákások már első évökben 3—5 lábnyi magasra nővén, annyira szétterjeszkednek, hogy a kapás növények termesztése a sorok közt löbbé nem jutalmazó.

Minthogy azonban a tapasztalás igazolja, hogy a huzamosb ideig tartó földporhanyítás a fanövények kedvező növekvését lényegesen előmozdítja; s minthogy továbbá alulírott az erdőszegylet 1860-ki Aradi nagygyűlése alkalmával, a Kis-Jenői főhercegi uradalom erdőségeiben személyesen meggyőződött, hogy az ottani ültetvények kitünő állása csak is a sorok nagyobb távolságának, és a talajnak evvel öszekötött, kapásnővények termesztése által való, porhanyításának köszönhető, — az itteni kulturáknál is a 3—4 lábnyi sortáv helyett 5 lábnyi sortáv hozatott be, minek a huzamosb ideig tartó porhanyítás és tisztogatáson kívül még az az előnye is van, hogy a haszonvevők a plántasorok közzé 2 sor burgonyát vagy tengerit ültetvén, azokat nagyon meg nem közeli-
lítették, meg sem sérthetik oly könnyen.

A felek a művelési téreket, a mint említettett az 1-ső évben díj nélkül használják.

A 2-ik, 3-ik — és ha a használat még tovább lehetséges lenne — a következő évben a vállalkozók a művelési térekért a városi pénztárba, az alábbi árszabás szerént, évenként kevesbedő haszonbért fizetnek.

J e g y z é k e

azon bérösszegeknek melyeket a haszsovevők a művelendő erdőterek kapásnövények termesztésére való ideiglenes használatáért fizetnek.

	2-ik évben		3-ik évben		4-ik évben	
Az irtás utáni I-ső évben a használatért semmi sem fizettetik.	ha a tér be van ültetve					
	Á- kász- szal	Más fa- nem- mel	Á- kász- szal	Más fa- nem- mel	Á- kász- szal	Más fa- nem- mel
A következő években fizet- telik :	minden 1600 ☐ ölnyi cat. holdért					
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
a) ha a kapásnövények termelése szabályszerént történik:						
1) ha a tér még fával nincs beültetve.	12	—	12	—	12	—
2) ha a plánták 6 lábnyi négyes kötelekbe vannak ültetve.	10	—	8	—	6 40	8 —
3) ha a plánták 5 lábnyi sortávbán állanak.	7 20	8 —	5 60	6 40	4 —	4 80
4) ha a plánták 4 lábnyi sortávbán ültetvék.	6 40	7 20	4 80	5 60	3 20	4 —
b) ha a kapásnövények termelése nem csak a plántasorok közt hanem ezekhez közel, sőt a sorokban is történik.						
2) 6 lábnyi négyes köteleknél.	15	—	15	—	12	—
3) 5 " sortáv mellett	10 80	12 —	8 40	9 60	6 —	7 20
4) 4 " " "	9 60	10 80	7 20	8 40	4 80	6 —

A mi a fennebbi eljárás eredményét illeti az általában kitünően mondható, s alulírott e tekintetben egy szakférfiu, Fuchs erdőfelügyelő úr, ítéletére bátorkodik hivatkozni, ki is 1859-ben kiadott „Ungarns Urwälder“ című munkájának 56-dik lapján ez iránt nyilatkozott.

Hiba volt hogy a két első évben, részint plánta hiány miatt, részint elegendes állatok növelése végett, a fanemek váltakozó sorokban, az az úgy ültetődtek, hogy például ugyan azon téren egy sor köris után egy sor szil azután meg egy sor ákász és így tovább fölváltva következett; mert csakhamar kitünt, hogy ezen három fanem össze nem illik; az ákász ugyanis már az első évben 3—5 lábnyi magasságra nővén, — a kései fagyok által növéseben 2—3 évig visszatartott köris és a vad által bántalmazott szil, többnyire nem csak túlszárnyalja hanem egészen el is nyomja.

Hogy az ákász itt oly nagy mértékben tenyésztetik annak oka részint abban fekszik, hogy fája aránylag nagy- és sokoldalú használatiértékkel bír s hogy annak idejében az itteni tetemes szőlőkaró-szükségletet fedezendi; részint hogy ösmert gyors növése mellett a rovar világban ellenséggel nem bír; végre pedig azon körülményben, hogy az ákászmag szedése oly olcsó és könnyű s egyáltalában e fanem tenyésztése oly biztos és egyszerű, hogy e tekintetben minden egyéb fanem fölébe helyezendő.

E mellett azonban a többi fanemek tenyésztése sem hanyagoltatott el mint azt a következő kimutatás tanúsítja:

Kimutatása

a Pozsony város összes erdeiben 185⁸/₉-lől egész 186²/₃-ig történt
5 évi fa ültetés és vetésnek :

Sor- szám.	F a n e m	Mag		Plánta
		Mérő.	Font.	Darab.
1	Tölgyek (<i>Quercus</i>)	255	—	41100
2	Vadgesztenye (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	6	—	—
3	Szelidgesztenye (<i>Castanea vesca</i>)	5	—	—
4	Dió (<i>Juglans regia</i>)	3 ¹ / ₈	—	25
5	Gyertyán (<i>Carpinus betulus</i>)	71	—	95600
6	Bükk (<i>Fagus sylvatica</i>)	17	—	57580
7	Platánok (<i>Platanus</i>)	12	—	—
8	Körisek (<i>Fraxinus</i>)	—	789	172136
9	Hársak (<i>Tilia</i>)	—	75	—
10	Akász (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	—	270	338200
11	Jávorok (<i>Acer</i>)	—	730	70980
12	Szilek (<i>Ulmus</i>)	—	146	85370
13	Szederfa (<i>Morus alba</i>)	—	4	41000
14	Bigebecző (<i>Bignonia</i>)	—	2	—
15	(<i>Paulownia insignis</i>)	—	2	—
16	Erdifejnyő (<i>Pinus sylvestris</i>)	—	157	493816
17	Feketefenyő (<i>Pinus austriaca</i>)	—	72	203756
18	Lúczfenyő (<i>Pinus picea</i>)	—	127	164500
19	Vörösfenyő (<i>Pinus larix</i>)	—	19	5500
20	Jegenfenyő (<i>Pinus abies</i>)	—	525	17500
21	Égrek (<i>Alnus</i>)	—	—	65210
22	Nyír (<i>Betula alba</i>)	—	—	9150
23	Nyárfák (<i>Populus</i>)	—	—	17632
24	Fűzek (<i>Salix</i>)	—	—	15553
25	Saj-medgy (<i>Prunus Mahaleb</i>)	—	—	24500
26	Lepénfa (<i>Gleditschia</i>)	—	—	27050
27	Simafenyő (<i>Pinus strobus</i>)	—	—	9400
28	Mondolafenyő (<i>Pinus maritima</i>)	—	—	1300
29	Nyárfa dugványok	—	—	5700
30	Füzdugványkarók	—	—	10440
Összesen		369 ¹ / ₈	2918	1972998

Ebből kitetszik, hogy az 185⁸/₉—186²/₃ öt évi időközben, a hegyi és ligeti erdőségekben közel 2 millió lomb- és tűlevelű-plánta ültetett el és a szabadban is nem csekély térek vettek be tölgygyel és kőrissel,

A mi a vetéseket illeti, megelégedéssel emelendő ki egy a múlt év tavaszán az Ó-ligetben, kapásnövények ültetésével egyidejűleg eszközlött tölgymakkvetés, mely mintegy 30 holdon sorvetés mellett 120 mérő makkot igényelt s mely meglepően jól sikerült.

A fennebb kimutatott tetemes mennyiségű lombfa-ültőnczök nevelése végett a ligeli erdőben négy terjedelmes faiskola van, melyek közül különösen a „pötseni“ az abban lévő, úgy saját szükségletre, valamint eladásra szánt bel és külföldi fanemek bősége és különfélesége miatt a szakembert nagyban érdekelheti, annál is inkább, minthogy itt az érintett fanemek szaporításán kívül azok meghonosítása kísértetik meg.

A többi még elő nem sorolt erdőrészek, mint a fennebb adott táblázatból kitetszik, csekély kiterjedésűek, és részben új ültetvények.

A városi erdőhivatalnál létező faárak a következők:

Pozsony sz. kir. város erdőhivatalának faárjegyzéke 1863-ban.

Tüzifa 3 lábnyi hasábos ölenként a raktárban házhoz szállítással együtt:

Hasábfá		Tuskófa	
Bükkfa . . .	17 ft 70 kr.	Bükkfa . . .	13 ft 50 kr.
Cserfa . . .	16 " — "	Tölgyfa . . .	8 " 60 "
Tölgyfa . . .	12 " 60 "	Keményfa . . .	9 " 30 "
Keményfa . . .	15 " — "	Szilfa (hántott) . . .	8 " 70 "
Szilfa (hántott) . . .	11 " — "	Nyírfa . . .	9 " — "
Nyírfa . . .	12 " 25 "	Égerfa . . .	8 " 50 "
Égerfa . . .	12 " — "	Erdeifenyőfa . . .	7 " 20 "
Erdeifenyőfa . . .	11 " — "	Lágyfa . . .	5 " 50 "
Lágyfa . . .	8 " — "	Galy- és rőzsefanyalábok	
Dorongfa		Bükkfa . . .	8 " 40 "
Bükkfa! . . .	15 " 60 "	" vékony . . .	4 " 70 "
" selejtes . . .	13 " 65 "	Tölgyfa . . .	6 " 80 "
Tölgyfa! . . .	10 " 70 "	Keményfa . . .	7 " 30 "
" selejtes . . .	9 " 20 "	Égerfa . . .	6 " 30 "
Keményfa . . .	12 " 60 "	Erdeifenyőfa . . .	5 " 20 "
Szilfa! (hántott) . . .	8 " 90 "	Lágyfa . . .	5 " — "
Nyírfa . . .	10 " 70 "	Ölfa karók	
Égerfa . . .	10 " 30 "	Keményfa . . .	9 " 50 "
Erdeifenyőfa . . .	9 " 20 "	Lágyfa . . .	7 " — "
Lágyfa . . .	7 " — "		

Szállítás nélkül 52 új krajzárral kevesebb.

Épületi és szerszámfa árak köblábanként az erdőben :

Felső átmérő hüvelykeken	Hosszaság lábokban											
	6—9	10—12	13—15	16—18	19—21	22—24	25—27	29—30	31—33	34—36	37—39	40—42
	köblábankénti ár új krajczárookban :											
3—6	18	20	21	23	25	28	32	35	39	42	46	49
7—10	21	23	25	27	28	32	35	39	42	46	49	53
11—14	25	27	28	30	32	35	39	42	46	49	53	56
15—18	28	30	32	34	35	39	42	46	49	53	56	60
19—22	32	34	35	37	39	42	46	49	53	56	60	63
23—26	35	37	39	41	42	46	49	53	56	60	63	67
27—30	39	41	42	44	46	49	53	56	60	63	67	70
31—33	42	44	46	48	49	53	56	60	63	67	70	74
34—36	46	48	49	51	53	56	60	63	67	70	74	77
37—39	49	51	53	55	56	60	63	67	70	74	77	81
40—42	53	55	56	58	60	63	67	70	74	77	81	84

Megjegyzés. A porhás, hibás vagy nem tökéletesen egészséges törzseknél, azok minősége szerint 10—20% levonatik. Az épületi és szerszámfa ára a raktárban, a szállítás fejében 8 krajczárral új pénzben nagyobb.

Az 1862-ki áradás a ligeti erdőben tetemes károkat okozott; mint hogy a zajló jég több fiatalost és rúdgesztet letört, a víz pedig nemcsak erősebb törzseket is alámosván kidöntött, hanem nagyobb téreket kavicsal és fővénnyel behordván a legközelebbi időre terméketlenné tett.

Ez alkalommal az Eliziumnál fekvő lombfaiskola is végkép tönkre jutott; ugyan is a magasán állott árvíz a hirtelen leszállott légmérsék következtében befagyván, a képződött jégréteg, miután a víz lefolyt, az alatta fekvő terjedelmes ültetéseket tökéletesen összezúzta.

Még nagyobb kár történt az által, hogy az árvíz majdnem az egész télen át feldolgozott tüzi- és szerszámfa készletet részben magával sodorta részben pedig annyira szét hordta, hogy annak felkeresése, összehordása és ismétli ölberakása több ezer forintba került.

A következő tavaszi időjárás a megkezdett ültetvényezésekre eleinte kedvezőnek mutatkozott, de a csakhamar beállott, és 1857-től óta évenként ismétlődő szárazság, fájdalom! nem maradt káros következés nélkül. De legkárosabb volt az ákász kulturákra nézve a Szeptember 26. és 27.-kén hirtelen beállott fagy.

Az ezt követő nedves meleg idő az ákászokat új hajtásra ingerelvén ezeket kimeríté; az új hajtások pedig az azután beállott hűvös idő miatt meg nem fásodhatván, a korábbi hajtásokkal együtt a legelső fagynak áldozatul estek, minek következtében az 1861 és 1862-ben ültetett ákászok nagy része gyökerestől kiszáradt.

A hegyi erdőségekben ily káros elemi csapások nem mutatkoztak, s az ott eszközlött lomb- és tűlevelű-faültetvények a legjobb sikernek örvendnek.

Az 1862-ki év az erdei magtermelésre nagyon kedvező volt. A tölgy, bükk, kőris, jávor és szil oly dúsan termett csirképes magot, hogy a kulturákhoz szükséges magot nagy mennyiségben és olcsón lehetett beszerezni.

Ámbár tölgymakk elég termelt, suska még is igen kevés volt; egyáltalában ezen mellékhasználat a Pozsonyi erdőkben kevés fontossággal bír s csak nagyon ritkán jutalmazza magát.

"Pozsony város erdeinek legnagyobb ellenségei az emberek.

Az ezek által közvetve és közvetlenül okozott károk oly különfélék és annyira ösmeretesek, hogy író nem tartja szükségesnek ezek bővebb elősorolásába bocsátkozni.

A jogosult Lamaesi lakosok legelő marháin kívül egyéb emlős állat nevezetesebb kárt nem okozott.

Rovarpusztítások sem történtek 1862-ben, jólehet elég cserebogár volt, de ezeknek még sem sikerült sem a virágot sem a lombozatot elpusztítani.

A ligetben ezelőtt gyakran mutatkozó kőris-törny (*Hylesinus fraxini*) és a szilbogár (*Eccoctogaster scolitus*) mind inkább eltűnnek mivel gond fordítatik arra, hogy ivadékaik s ezeknek élélmül és fészkül szolgáló tárgyak az erdőből idejekorán eltávolitassanak.

A kőrisbogár (*Lytta vesicatoria*) minden évben előjön a kőriseken, anélkül hogy ezek növéseinek ártana.

Az itteni faeladást és ennek jövedelmét illetőleg legyen szabad az alábbi számadási kimutatásra utalni:

A tölgyszerszámfa legnagyobb részét az itteni szőlősgazdák használják fel, ezen kívül vesznek: az idevaló fakereskedők tölgytörzsfákat; a Pozsonyi, Pesti és a környékbeli kerekgyártók köris- szil- és jávortörzseket, a szék- és kaptacsinálok, valamint a kefekötők bükkszerszámfát; a kádárok tölgy- és lággyfát. A kemény tűzifát mely a szűkséglét fedezésére nem is elegendő, kizárólag Pozsony városa lakosai fogyasztják el; a lággy tűzifa pedig tégláégetésre, valamint fazekasoknak, sütőknek s más egyéb gyárosoknak adatik el.

Rowland Vilmos,

Pozsony város erdőmestere.

Valami az akáczról és annak vetéséről.

Az akácz *) (a palóczföldön, hol igen el van terjedve agács-nak hívják) fanemeink között, melyek homok buczkáink megkötésére, és parlagaink erdősítésére hivatvák, minden esetre az első ranguak közé tartozik.

*) Kérem akácz vagy agács-ot és nem akászt nyomatni, miután 1-szor a gyök accacia s lett belőle á k á c - z; 2-szor mert rendesen úgy is szokták írni, és az akász alakot először is e lapokban olvastam, hogy jutott oda nem tudom. †)

Illés.

†) Az általunk használt „akász” vagy „ákász” egyenjogu az „á k á c z” vagy „a k á c z” szóval, a mint ez az akadémiai nagy szótár 1-ső kötetének 256, 77, és 68-ik oldalán olvasható, a hol azt is megtalálni, hogy az akász ak elvont gyökből származik. Mi egyébaránt az a k á s z -nak azért adtunk az a k á c z ellenében előnyt mert hangzatosabb és könnyebb kiejtésű.

Szerk.